

MARI LJUNGSTEDT vet vikten av att kunna förlåta

Pappas alkoholism överskuggade allt

Mari Ljungstedt är en av våra mest lästa deckarförfattare. Hon lever idag lyckligt förälskad på en ö i solen. Men livet har också haft en helt annan sida. Här berättar hon öppet om uppväxten med en alkoholiserad pappa, en barndom fylld av svek, skam och tomhet. Och vägen till att bli en hel människa som tar sina drömmar på allvar.

TEXT OCH FOTO: MARIANNE WESTERLUND

Det är tidig höst när jag kontaktar Mari Ljungstedt på Skype. Utanför mitt fönster på östra Gotland sveper en ljum vind in från havet, prasslar i det gamla bergamotträdet gulnande löv.

Mari befinner sig på en annan ö, på Gran Canaria. Där tillbringar hon stora delar av året. Genom cyberrymden tecknar hon med sin karakteristiska, lite mörka röst bilden av sin omgivning. Från sin terrass ser hon ut över hustaken, tvättlinor sitter uppspända mellan husen, hundar vilar i grändernas solgass. I bakgrunden brusar den väldiga Atlanten.

Det var i samband med skilsmässan från före detta mannen Cenneth Niklasson hösten 2012, som Mari började tillbringa mer och mer tid på Gran Canaria. Efter att ha levat i ett gott äktenskap med samme man i tjugotre år, hade Mari ingen tanke på att kasta sig in i en ny relation. Men bara en månad efter skilsmässan mötte hon norske Ruben Eliassen som redan bodde permanent på Gran Canaria.

– I Ruben har jag funnit den stora kärleken på nytt, säger hon. Vi är väldigt lyckliga tillsammans!

Ruben sitter mittemot Mari vid datorn. Också han är författare. Efter vårt samtal ska Mari ta itu med sin del av skrivandet på en gemensam bok.

– Vi upptäckte att vi skriver så bra ihop. Boken blir den första i en serie med spänningsromaner som ska utspelas här på Gran Canaria.

Maris andra deckare utspelats på Gotland. Jag frågar varför hon valt att låta mördra sina fiktiva offer just här, på en ö som faktiskt känns ganska trygg.

Ett svar är hennes långa kärleksrelation till ön. Den började på ett sommarläger när hon var tio. Första morgonen hon vaknade gick hon ner till havet. Njutningsfullt borrade hon ner tårna i ljus, fin sand, drog in doften av tång, såg ejder och måsar i ett glittrande vitt sommarljus.

Hon blev blixtförälskad.

– Och för mig är Gotland perfekt som deckarmiljö. Ön är ett slutet rum, kargt och vindpinat med krumma martallar på hedarna. På vintern är det ödsligt och mörkt. Perfekt för mord!

När Mari skriver utgår hon från en bild och prövar sen att väva en berättelse runt den. Händelser kommer till henne under arbetets gång, boken får ett eget liv, gestalter knackar på dörren till hennes inre.

Böckerna handlar mycket om relationer. Och mycket om barndomen, hur den påverkar oss som vuxna. Barns utsatthet och sårbarhet är hennes främsta drivkraft i skrivandet och ett tema människor i många länder kan knyta an till.

Maris deckare är utgivna i ett tjugotal länder och har alla filmatiserats av tysk teve. I Sverige har böckerna sålts i mer än tre miljoner exemplar.

Oro av pyset från ölburkarna

Maris egen barndom var allt annat än lätt. Att hon här väljer att berätta om den, är för att hon vill ge tröst och tillförsikt. Visa att det faktiskt går att få ett bra vuxenliv även om man haft det tufft som barn. Och inte minst vill hon betona vikten av att förlåta för att bli hel som människa.

– Många unga har det svårt idag, säger Mari. Men det kan ordna sig. Man kan ta hjälp och man är aldrig ensam.

– En psykolog frågade mig en gång efter mitt första barndomsminne. Jag blev så sorgsen att jag började gråta.

Mari har inte många goda minnen av sin pappa. Hans alkoholism överskuggade allt. Under veckan arbetade han som duktig och respektabel dataingenjör. På lördagseftermiddagarna radades ölburkarna upp på bordet framför TV:n och tipsextra. Starkölsburk efter starkölsburk öppnades.

– Det metalliska klickandet och pyset ölburkarna gav ifrån sig kan jag höra än i dag. Det var en signal till oro. Till att mamma skulle börja gråta och hålla ut spriten från vodkaflaskorna i vasken.

När pappan väl börjat dricka dröjde det inte länge förrän rösterna höjdes. ”Bråka intel!”, ropade Mari och de två syskonen. Men grälet eskalerade alltid, ofta följt av utbrott och slagsmål.

Luften var tjock av förtvivlan. Barnen flydde till övervåningen, höll för öronen så gott det gick, skruvade upp volymen på bandspelaren för att försöka överrösta skriken och skrällarna från undervåningen. Så såg verkligheten ut. Deras och mammans. – Dagen efter kom skammen inför granarna. Jag var fylld av sorg, kände att vår familj var sämre, mindre värd än de vanliga familjerna.

Samhället var litet och alla kände alla. Så här i efterhand förstår Mari att man visste hur det låg till, men ingen, vare sig mor- ▶

Det här är Mari:

Bor: På Gran Canaria och i Stockholm.

Ålder: 52 år.

Familj: Fästmannen Ruben Eliassen 45, dottern Rebecka 22, sonen Sebastian 21.

Intressen: Promenader längs med havet, film, resor, att umgås med vänner och familj, litteratur. Medan hon räknar upp sina intressen pekar Ruben ihärdigt på sig själv.

Motto: Lev nu!

Favoritförfattare: ”Omöjligt att svara på”, men Ruben pekar återigen på sig!

”När man är barn vill man ju så förtvivlat gärna tro att allt ska ordna sig

föräldrar, vänner, bekanta eller grannar frågade någonsin hur det var fatt med barnen.
– Varför tog inte någon person i vår närhet ansvar för vår ångest och oro? Varför fick vi inget stöd? Dessa frågor återkommer jag till i mina böcker.

Ett enda minne av ömhet

Skilsmässan mellan föräldrarna kom som en befrielse när Mari var i tioårsåldern. Äntligen skulle det bli slut på allt bråk! Men skulle mamman klara av tillvaron med tre barn ensam? Skulle pengarna räcka?

Det gick. Mari ler åt bilden av sin vackra, unga mamma som dansade runt i en grön klänning i vardagsrummet till tonerna av Miriam Makeba. Hur hon började skratta. Hur de festade till det på fredagarna. Hur de stuvade in sig i en liten bil allihop och åkte till Öland på semester. Trots allt.

– Mamma gav oss ett välordnat vardagsliv med mysstunder och ro. Det som barn behöver. Hon tänkte en glädjebra i mig och lärde mig att se det ljusa i tillvaron.

– Men längtan efter pappa fanns där alltid. En pappa som brydde sig, som gjorde saker med mig, som lyfte upp mig i sitt knä. Tänk om...

– Jag har knappt något minne av att pappa ägnade tid åt oss barn, en enda gång tog han oss med på promenad. Ett enda gång visade han mig en ömhetsbetygelse.

De hade varit i Stockholm en iskall vinterdag och Maris fötter var stelfrusna. De hamnade på ett konditori i Gamla Stan. Där tog pappa av Mari skorna och gnuggade hennes fötter varma mellan sina händer. Det var stort.

Kontakten med honom efter skilsmässan

var ytterst sporadisk. Därför kunde Mari knappt tro sina öron när mamman en dag berättade att han skulle komma och hämta henne till helgen. Hon var tolv år och skulle få åka till stugan i Stockholms skärgård med pappa. Bara de två.

– Hjärtat sjöng i bröstet på mig. Tänk att pappa ville lägga tid på mig, att jag var tillräcklig!

Han hämtade henne en fredagseftermiddag. Vägen till landet kantades av sommarvarma åkrar och ängar. Idyllen bredde ut sig. I stugan stekte de köttbullar och lagade pommes frites och tände en brasa. Det var nästan för bra för att vara sant.

Då bultade det på dörren. In klev en grovhuggen man med tatuerade överarmar tillsammans med en sliten kvinna med tovtigt hår, hon saknade en framtand. I händerna bar de klirrande plastpåsar. Pappan såg inte förvånad ut. Inom några minuter hade supandet satt igång. Maris farhågor besannades. Inte nöjde han sig med bara henne. Hon dög inte, var inte tillräcklig.

– Min misstänksamhet mot män satte kanske igång där. Jag raserade varje försök till relation tills jag träffade min före detta man som inte gav upp. ”Du kan tramsa hur mycket du vill” sa han. ”Jag finns ändå kvar”. Cenneth lärde mig att tro på kärleken. Det kommer jag alltid vara honom tacksam för.

Pappan och fyllekompisarna söp hela kvällen och halva natten. Mari gick ensam och la sig. Morgonen därpå låtsades pappan som ingenting, sa att ”nu ska vi ta ut båten och pilka strömming”. Hoppet tändes igen.

– När man är barn vill man ju så förtvivlat gärna tro att allt ska ordna sig. Jag tänkte ”nu kanske det blir bra”.

– Visst är det sorgligt hur barn vill ställa allt

till rätta hela tiden.

De satte sig i bilen och körde iväg. Men i stället för att svänga av vid deras egen brygga, körde pappan förbi och hem till fyllekompisarna. Det var deras båt de skulle ut med. Ett hejdlöst drickande tog sin början. Mari hörde deras råa skratt, såg deras härjade ansikten, fasade inför deras supande. Ingen såg henne. Ute på sjön satte sig kvinnan över relingen och kissade. Folk i andra båtar såg åt deras håll, skakade på huvudet. Skammen brände.

Tillbaka i stugan ställde sig kvinnan att steka strömming. Flaskorna med renat kom fram på bordet. Efter maten skulle alla ut i bilen med pappan stupfull vid ratten. Mari hade aldrig varit så rädd. Händelsen var traumatisk och fortfarande vet hon inte om det är sant att de gav henne vin. På hemvägen på söndagen satt pappan tyst i bilen.

– Själv var jag helt tom. Hade jag ens rätt att vara besviken? Så osäkert var jag på mitt värde.

Pappan stannade vid ett ställe där de sålde fabriksgjorda kokosbullar och köpte en hel låda med trettio stycken. Mari fick äta så många hon ville. Hemma sa hon inte ett ljud om vad som hänt.

– Strömming har jag inte kunnat äta sedan dess. Jag tål inte lukten.

En oresonlig ilska vid graven

Pappan kom på Maris examen när hon var arton år. Sen såg hon honom aldrig mer. Han dog när hon var tjugosex. Tillsammans med sin bror Bosse gick hon till pappans lägenhet för att röja upp. I en trave papper hittade de brev från en tolvårig flicka som hette Anna. De förstod genast att det var en halvsysster.

Precis som Mari hade också Anna saknat en pappa under alla år. Det beslutades att Anna skulle ta tåget till Stockholm. När tåget rullade in på stationen såg Mari henne med en gång.

– Det är tjugofem år sedan nu. I dag har vi en helt underbar kontakt.

Några år efter pappans död skulle Mari och Bosse träffas vid kyrkogården en vacker majdag. Mari kom först. Hon hade med sig en blomma till graven. Då brast det.

– En oresonlig ilska välldde upp inom mig. Jag började skälla och gråta, jag öste ur mig ovetta vid gravstenen.

När Bosse kom gående med sina två små döttrar var Mari fortfarande ur stånd att behärska sina känslor. Barnen blev förskräckta och Mari förstod att hon var tvungen att gå därifrån. Hon satte sig i bilen och åkte hem till Nacka. Hela vägen skällde hon, grät och hulkade.

– Men när jag kom fram till vårt lilla villområde var det som om något stillnade inom mig. Jag stannade bilen, såg mina små barn i köksfönstret och blev helt lugn. I det ögonblicket förlät jag honom.

Mari insåg att barndomen låg bakom henne. Den hade varit. Det handlade inte om att acceptera pappans beteende, inte om någon värdering av honom överhuvudtaget. Men genom att släppa kampen och förlåta, genom att ge honom fri, läkte hennes smärta.
– Det var så skönt och så viktigt för mitt liv. Jag tänkte: ”Det över nu”. ”Jag är fri”.

Sista möte med döende vän

Mari har nyligen gått igenom en stor sorg.

Bästa väninnan Ulrika, som var som en syster för Mari, gick bort tidigare i år. När Ulrika fyllde femtio, för drygt ett år sedan, var det fest och glädje. Ulrika gick fram till Mari, tog henne om axlarna och utbrast: ”Nu Mari, börjar det riktiga livet! Nu är barnen stora, nu ska vi resa och bara njuta av allt!”. Veckan därpå fick hon beskedet att hon hade en obotlig cancer och bara sex månader kvar att leva.

– Det var ett fruktansvärt hårt slag, säger Mari. Jag hade just skilt mig från Cenneth och var mitt uppe i en flytt.

Tiden som följde blev Ulrika sämre och sämre. Cancern i bukspottskörteln spred sig till hela hennes kropp. Mari var i färd med att inreda nya huset på Gran Canaria när samtalet kom. Ulrika var döende. Mari och Ruben tog nästa plan hem.

– Jag var så rädd. Så oerhört rädd för att träffa henne. Tänk om jag skulle bryta ihop? Ulrika befann sig på ett hospice för vård i

livets slutskede. Marsdagen var klar, solen tittade fram, det droppade från taken. Med darrande ben gick Mari mot parken där Ulrika satt i en rullstol, kopplad till slangar som pumpade in smärtstillande morfin i henne.

– Hon satt där, min Ulrika, blundade mot solen, bara skinn och ben. Inga organ fungerade, läpparna var spruckna... Som en liten fågel.

– Hon tog mina händer, smekte mig, så som hon alltid gjort.

I det ögonblicket hände återigen något inom Mari, något som är svårt att förklara. En acceptans av det som var skedd.

– Jag förstod att det var dags för Ulrika att gå. Vissheten gav mig kraft och lugn.

Mari sa till Ulrika hur hon älskade henne, hur glad hon var över att de mötts. Tårarna rann av sorg, men också av en slags lättnad.
– Det kändes skönt. Dagen efter dog hon.

Jag frågar om de pratade något om döden under sjukdomstiden. Det gjorde de inte. Ulrika närde länge ett hopp om att tillfriskna och det ville Mari inte ta ifrån henne. Men självklart väckte sjukdomen tankar på döden hos Mari.

– Livet är inte för evigt. Jag som är en positiv människa, som alltid försöker njuta av stunden, blev ännu mer påmind om att verkligen ta vara på tiden.

– Döden är en del av livet och det gäller att försöka förverkliga de drömmar man har innan den kommer.

En av Maris drömmar har varit att bosätta sig i Spanien. En annan är att lära sig spela piano. Den drömmen tar hon nu på allvar. Pianot är beställt.

– Jag försöker känna efter vad jag verkligen vill, ta mig och mina behov på allvar. Inte vad andra vill, utan vad jag vill. Det kan vara nog så svårt. □

Det gäller att tro på sig själv. Vad gör det om det inte går så himla bra? Då har man åtminstone försökt

Så fick Mari idén till nya boken!

Uppslaget till ”Den man älskar” fick Mari när hon och fästmannen Ruben hittat sitt drömhus på Gran Canaria.

Affären var uppgjord. De hade infunnit sig hos mäklaren för att skriva på kontraktet tillsammans med säljarna, nio personer från samma släkt.

– Där satt vi allihop runt ett stort blankpolerat bord, berättar Mari. Alla var finklädde. Solen sken över palmerna och vågorna som rullade in över Playa des Inglés.

– Och så bryter ett stormgräl ut! Bland säljarna uppstod en diskussion. En dotter blev oense med sin farbror.

Gamla saker kom upp i dagen, tongångarna blev allt högre och fler och fler drogs in i bråket. Känslor som legat och grott i årtionden började ventileras. Det slutade med att alla satt och skrek i munnen på varandra. Någon började gråta, en annan rusade ut.

– Det var som att sitta mitt i ett skådespel!

Mari brister ut i ett gapskratt vid minnet.

– Allt slutade dock väl och vi kunde köpa huset. Den händelsen gav upphov till boken ”Den man älskar” som behandlar oförrätter inom en familj och vad som kan ske när dessa kommer i dagen...

Vinn! Maris senaste deckare!

Förlaget Bonniers har skänkt Nära 10 exemplar av Mari Ljungstedts senaste deckare ”Den man älskar”. Vill du vara med i utlottningen ska du svara rätt på den här frågan:

På vilken spansk ö lever Mari stora delar av året?

- A. Mallorca
- B. Teneriffa
- C. Gran Canaria

Skicka ett SMS till 727 72. Skriv in NÄRA MARI X (där x står för ditt svarsalternativ). Glöm inte mellanslagen. Du kan också tävla via vykort. Sänd det till ”Mari Ljungstedt”, Nära, DC Syd, Box 17, 231 21 Trelleborg. Senast 1 december behöver vi ditt svar.

